

# DOMOVINA

Štev. 44.

V Ljubljani, 20. decembra 1918.

Leto I.

## Politični shodi J.D.S.

v nedeljo, dne 22. decembra:

V MARIBORU ob 10. uri dopoldne v Narodnem domu.

V PTUJU ob 9. uri dopoldne v Narodnem domu.

V ORMOŽU ob pol 9. uri zjutraj v gostilni Škarčič.

V TRŽIČU na Gorenjskem ob 10. dopoldne v gostilni pri Pernetu.

V LEŠAH pri Radovljici ob 3. popoldne.

V TREBNJEM ob 8. zjutraj pri Pavlinu.

V ŽIROVNICI ob 3. popoldne pri Kuntu na Selu.

V BEGUNJAH ob 11. dopoldne pri Avseneku.

PRI DEVICI MARIJI V POLJU ob pol 9. zjutraj pri Majerju.

NA BERICEVEM ob 2. popoldne pri Gradu.

V HOTIČU PRI LITJI ob 10. dopoldne.

V SUHORJU PRI METLIKI ob 3. popoldne.

NA RADOVICI ob 10. dopoldne.

## Slovanski božič.

Evo, prišel je naš božič. Naš slovanski božič. Kako dolgo, kako želino smo ga pričakovali. Vedeli smo vsi, ki smo trdno verovali in upali, da bo enkrat prišel. Pa smo se spočetka preveč hitro nadejali rešitve — tako da smo zadnja leta postali nekoliko nezaupni in smo rekli: ta božič še ne bo naš...

Danes pa je naš. Kdo bi bil to verjel, kdo bi bil to pričakoval spomladi, ko so začele nemške armade znova naskovati francosko fronto. Takrat so Nemci pisali, da se bliža odločitev in res se je bližala, pa ne taka, kakor so oni mislili. V par mesecih je zagrmela nemška ošabnost na tla in zdaj leži uničena, poteptana in zasmehovana v svoji lastni sramoti.

Mi pa slavimo božič, naš slovanski božič. Prvič po štirih letih ga slavimo zopet v miru. Koliko družin je z radostjo pričakovalo ta praznik miru in ljubezni. Saj je skoraj ni liše, kjer bi bili v zadnjih letih o božiču vsi doma. In kdo bi si o božiču ne želel biti doma! Saj je to najlepši domači praznik. Naši fantje in moške so morali prezebat tam po jarkih, po gorah in lesovih — doma pa so naše matere s skrbjo mislile na nje in otroci so se pritiskali k svojim mamicam in jih sprševali po očetu. Koliko bolesti, koliko solz, koliko trpljenja! Vsemu temu je zdaj konec. Zali bog, da niso vsi tako srečni, da bi slavili letošnji svoj božič doma, mnogi se še niso vrnili; mnogi se ne vrnejo nikdar več, ampak večina je vendarle srečno prišla domov in mi slavimo te praznike v znamenju novega življenja. Bog se je ozrl na trpljenje našega dobrega ljudstva in prišlo je odrešenje. Kristus se je rodil na svet, da nas odreši in na naš slovanski božič se radujemo, kakor betlehemski pastirji okoli jaslic: prišlo je k nam naše odrešenje. Preživeli smo štiri žalostne božiče, letos je božič radosti. Prej se nam je zdelo, da se Kristus rodi samo pri bogatih in mogotcih, skoraj nismo vedeli, zakaj zmagujejo krvoloki in nasilneži — sedaj nam je jasno, da je moralo tako biti, kajti

čim više so stali ošabneži, tem nižje so padli. Zato pa je prišel sedaj božič med nas uboge, zapuščene in preganjane in je nam prinesel največji dar tega sveta: narodno svobodo.

»Mir ljudem na zemlji« so peli angeli v višavah. Preprostim je bil namenjen nauk, ki ga je prinesel Zveličar z nebes. V tem znamenju praznujemo letošnji božič. Mir ljudem na zemlji — za vselej, za večno. Nikoli več ne sme nasilje vladati — nikoli več ne sme pasti človeštvo, ki je sprejelo evangelij ljubezni, tako nizko, da bi se ljudje nekrščansko pobijali med seboj. To pa je mogoče samo, če zmaga resnica in pravica. Naš narod se je vedno boril za svojo pošteno last — zato hoče živeti z vsemi sosedi in z vsem svetom v miru. Zahteva pa tudi od drugih, da mu v miru puste, kar je njegovega. Mir ljudem. Nemška in italijanska pohlepnost po naši zemlji nam moti letošnji božič. Toda mi se ne bojimo, prepričani smo, da bomo ob letu stali povsod na svoji zemlji kot močen stebel zveze kulturnih narodov. Hočemo pa tudi doma izpolniti svojo dolžnost. Voja je zasekala hude rane, ki jih more ozdraviti le prava krščanska ljubezen. Zato bomo pomagali vsem bednim in zapuščenim, da bomo vredni našega bratskega imena. Le velika ljubezen do domovine in bratska ljubezen med seboj nas more voditi v lepše bodoče življenje. To bodi nauk našega letošnjega slovanskega božiča. Sklenimo, da se bomo izkazali vredne te sreče s tem, da bomo dali svetu zgled poštenega, dobrega, demokratičnega naroda, kjer stoje vsi za enega, eden za vse.

Mi nismo država mogotcev — mi smo država preprostega naroda. Ta se je zbral letos ob jaslicah in se raduje nad svojim odrešenjem. Ko bi bili ljudje ostali dobri in preprosti, kakor je bil učil Oni, ki je bil rojen v hlevu na slami pri pastirjih, ne bi bilo toliko gorja na svetu, toliko nasilja in toliko krivic. Pohlepnost po oblasti in gospodstvu vodi ljudi na slaba pota: mi pa hočemo biti vsi enaki, bratje, preprosti in dobri, da bomo vsako leto z veseljem praznovali božič s čisto vestjo, da nismo storili nikomur krivice.

Dobili smo za božič vse: državo, kralja, vlado. Kaj hočemo še več. Naša sreča na zunaj je polna — ustvarimo še našo notranjo srečo: bodimo tisti dobri ljudje, ki so srečni v svoji zadovoljnosti in v zavesti, da so spolnili svojo dolžnost.

Mir ljudem na zemlji! Zemlja slovenska. Bog je pogledal v tem božiču na te in te je oblagodarił z vsem. Sprejmi ta dar z radostjo, objemi v ljubezni vse svoje brate in živi tako, da bo nam vsako leto božič praznik nove velike radosti.

Dr. Jako Leskovec.\*

## Srbi in mi.

S sklepom Narodnega veča v Zagrebu z dne 24. listopada t. l. so izrekli narodni zastopniki jugoslovanskega ozemlja bivše Avstro-Ogrske, da se združijo s Srbijo in Črno goro v enotno edinstveno državo. In s pritrdilnim odgovorom srbskega prestolonaslednika je velika Jugoslavija meso postala.

Omenjeni sklep je po nepotrebnem vzbudil razburjenje in vznemirjenje. Nepoučeni ljudje so se menda celo bali, da s tem sklepom preneha naše delovanje na literarnem

\* Ta članek nam je poslal Narodni svet v Ljubljani, s prošnjo, da ga priobčimo.

in kulturnem polju, da bo slovenščina odpravljena iz šole in podobno. Vse to je do cela neutemeljeno.

Vsa ta bojazen izvira iz tega, ker mi Srbov prav nič ne poznamo, ker ves naš nazor o Srbih izhaja iz one duševne hrane, ki so nam jo podajali zastopniki bivše Avstro-Ogrske v dobi pred in zlasti med svetovno vojsko.

Ni se čuditi, da naše ljudstvo Srbov iz kraljevine in Črne gore prav nič ne pozna. Ves čas je stalo povplivom Srbom sovražnih elementov, ločile so ga od njih državne meje in poleg tega je korumpirano nemško častnikarstvo delovalo z vso silo na odtujitev tako, da so nazori, razširjeni med našim narodom o Srbih, naravnost gorostasni.

Ni zameriti, da tudi srbsko preprosto ljudstvo o nas ni poučeno in da nas je zamenjavalo in identificiralo z Nemci in Madžari, z eno besedo, da nas je smatralo za sovražne Švabe. Preveč so Srbi pretrpeli s strani bivše habsburške monarhije.

Velika sramota pa je, da naša inteligenca tako malo pozna Srbijo in Srbe sploh. V tem oziru nas Srbi skoz in skoz prekašajo. Mnogo jih je prihajalo v naše kraje in niso se mogli načuditi lepoti naše zemlje in dosti vzljubiti pridnega in nadarjenega našega ljudstva. Ko bi se mi tako bavili s srbskimi zadevami, kakor so se oni z našimi, bi bila vsa nespornost, da nas je davno odstranjena in poznali bi se in spoznali, da smo si v mnogo ozirih podobni kakor brat bratu.

Spoznavanje je torej nujno potrebno; ne samo to; kljub sto in stoletnemu trpljenju pod turškim jarmom so nam Srbi v mnogih ozirih najlepši vzgled. V prvi vrsti občudujemo njih svobodoljubnost. Ta pojem je pri nas naravnost neznan; nad tisočletno suženjstvo nas je tako moralno pokvarilo, da se z mislijo svobode niti prav sprijazniti ne moremo; kot pravi hlapec Jernej smo se čisto navadili in sprijaznili s svojo podložnostjo. Srbi so nam vzor domovinske ljubezni — dokaz osvoboditev od turškega jarma, ki so jo sami izvedli, in sedanja vojska. Srb je po svojem prepričanju, bistvu in uredbah popolen demokrat; v Srbiji nimajo ne plemstva, ne privilegijev, ne naslovov. Pijanstvo, ta gnusna razvada in strast naših ljudi je v Srbiji neznan prikazen; tudi ob največjih slavnostih odhajajo ljudje trezni, do ekscesov v pijanosti ne pride nikoli. Prisostvoval sem leta 1913, shodu mladoradikalnega dijaštva v Beogradu — vršil se je v mlekarni, nikdo ni zavžil niti kapljice alkohola, pač pa se je pilo mleko. Srbski oficirji so skoro brez izjeme abstinenti, zlasti mlajši. In zdaj primerjajte s temi dejstvi naše razvade, ter žal, opravičeno mnenje, da ni mogoče vzbuditi niti narodnega navdušenja, niti najmanjše požrtvovalnosti, če ga človek nima pošteno pod kapo. Saj se mladina gnusno baha s tem, kdo je druge premagal s tem, da je požrl in posušil več vina.

Za kmečko prebivalstvo je Srbija raj. Vsa moč in sila srbske države je sezidana na krepkem in zdravem kmečkem stanu, na posestvih srednje velikosti. Veleposestev tam doli ni. Srbska vlada skrbno čuva nad tem, da se posestva ne razkosajo; prepovedano je

prodati toliko posestva, da bi kmečka družina ne mogla iz zemljišča živeti; tudi zadolžitvi so stavljene gotove meje. Čelega posestva nikdar ni dovoljeno eksekutivno prodati; če se prav spominjam, mora kmetu ostati vsaj polovica prvotno dodeljenega posestva. Ker je vsled teh zakonitih naredb hipotečni, ozir. melijoračni kredit nekoliko omejen, je država organizirala ustanovitev velike hipotekarne banke z nazivom: »Uprava fondova« ki omogoča poljedelcem primerni kredit, ne da bi se jim bilo treba zadolžiti pod neugodnimi pogoji. Zadrugištvo srbsko je izborno razvito in dobro organizirano; že davno pred vojsko je šlo nad 1000 zadrug in podpira ga v vsakem oziru zakonodaja. Kako je ta izvrstna, dokazuje izrek dr. Kreka, tega izvrstnega poznavatelja zadrugiške zakonodaje, ki je izjavil, da ima Srbija med vsemi državami, kar jih pozna, najboljši zadrugi zakon.

Nasproti tem srbskim vrlinam se moremo mi pohvaliti le z neznatnimi prednostmi in še te so posledice dejstva, da smo mi že več nego tristo let prosti najhujše — turške sužnosti, ki so se je Srbi definitivno otresli šele leta 1878. Prekašamo torej Srbe v naprednejšem obdelovanju zemlje in številu pismenih ljudi. Med nami se je neprimerno boljše razvil obrtni stan in tudi v higijeni nem oziru jim prednjačimo.

Medsebojno spoznavanje in izpopolnjevanje je torej na obeh straneh potrebno in koristno. Smo pa Srbom ljubi in dragi? Na to samo nekaj iz mojih osebnih spominov. Ko sem leta 1913, prišel v Beograd in to brez vsakega priporočila, sem bil sprejet, kamor sem prišel, kot najljubši brat. Brez vsakih formalnosti sem imel dostop v vse urade v svrhu informacij in so mi bila odprta vsa mesta, in bi mogel vstopiti v vsako ministristvo. Ponovno se mi je zatrjevalo, da smo mi Slovenci Srbom najbližji in najljubši bratje in se mi je to tudi z dejstvom hotelo dokazati. Ker bi bil namreč moral na sprejem v srbsko državljanstvo čakati jako dolgo — nad eno leto — sem prišel v denarnem oziru v neugoden položaj, in sem to mimogrede nekoč omenil ravnatelju Srbske izvozne banke, ki je bil tudi poslanec v skušnici.

Takoj mi je ponudil svojo pomoč, vprašal, koliko potrebujem, odprl blagajno in dobil bi bil poljubno svoto — jaz, tujec, neznan in brez porokov. Tako visoko mnenje so imeli o nas bratje Srbi! Odklonil sem seveda hvaležno to blagodušno ponudbo, pri odhodu pa razmišljeval, kaj bi bilo z menoj avstrijskim državljanom, če bi prosil v lastni državi na pr. v nemškem Gradcu ali na Dunaju za kako službo, ozir. če bi se celo izrazil v smislu, kakor sem se pri predsedniku omenjene banke. S kakim zasmehom bi zavrnil, da vrgli na ulico, avstrijskega sodržavljanca, toda — slovenske narodnosti. Edino pri eni stvari mi niso mogli iti Srbi na roko, glede hitrejše pridobitve srbskega državljanstva. Dr. Božo Markovič, znan iz Friedjungovega procesa, mi je na tozadevno urgenco rekel, da se tu ne da nič storiti, ker nasprotuje vsaki predčasni rešitvi zakon in zakon je svet. Ne godi se samo meni tako; tudi Milan Pribičević je moral čakati na sprejem v državljanstvo nad poldrugo leto. Mislim, da ta dejstva zadoščajo.

Srbija ima za nas še poseben pomen. Slovenija tudi za slučaj razdelitve plodne zemlje med kmetovalce ne bo mogla preživeti hitro se množčnega našega naroda in bo treba pogledati drugam. Doslej je šlo izseljevanje v druge kraje v severozapadno smer. V prihodnje bo treba paziti, da ostanejo vse naše produktivne moči pridržane izključno veliki jugoslovanski državi, da delamo sami sebi, ne več tujcem, da torej prebitek našega ljudstva krene v jugovzhodne dele velike Jugoslavije.

Končno še par besedi o srbski vladarski rodbini. Srbi Karagjorgjevičev ne smatrajo za po Bogu jim postavljene vladarje, temveč samo za dedne pooblaščenice izvršiteljev narodne volje. Pač pa jih ljubijo in čislajo, ker je praded dinastije junaški Črni Jurij osvobodil Srbijo iz turškega jarma. Dinastija jim je torej simbol narodne svobode in neodvisnosti. Sedanji kralj je sam živel v pregnanstvu; tedaj ve, kaj pomeni svoboda, spoznal pa je v Švici tudi bedo in pomanjkanje. Ima dar izbrati iz ljudskih zastopnikov najspodobnejše moze za vodstvo države in se je njegovemu prizadevanju posrečilo malo in

prezirano državico tako povzdigniti, da je prebolela vse krize. Izšla je kot zmagovalka iz carinske vojske za Avstro-Ogrsko, prestala je aneksijo Bosne in Hercegovine v letu 1908, zmagala v dveh balkanskih vojskah v letih 1912 in 1913 in slednjič junaško prebolela najhujšo krizo sedanje vojske.

Prestolonaslednik je pravi sin svojega očeta, zelo priljubljen pri ljudstvu in vojaštvu. Pripisujejo mu velike vojaške talente, ki si jih je pridobil kot učenec velikega stratega vojvode Putnika. Oče in sin sta navdušena Jugoslavana.

Dejstvo je, da je Srbija v letih 1904 do 1914 jako napredovala, da je uredila finance, pridobila velik ugled v zunanjem svetu, zboljšala upravo in pravosodstvo in v vsakem oziru položila temelj k veliki in srečni bodočnosti.

O priliki I. jugoslovanske umetniške razstave v Beogradu so se izrekle značilne besede, da smo Jugoslavlani slični železni peči, ki se hitro ogreje, pa tudi takoj ohladi.

Če so te besede veljale o minulosti, naj izgube pomen za sedanjost in bodočnost. Srečna konstelacija in požrtvovalnost srbskega naroda sta dosegli, da smo tudi jugoslovanski Benjamini oproščeni tujega gospodarstva, in da se nam obeta bodočnost, kakršne si prej niti sanjati nismo mogli. Skazimo se hvaležni velikih žrtev in opustimo vsake »Stranputice«, in smešne neopravičljive in neizvedljive zahteve. To je namen tega članka in če se mi posreči kaj pripomoči k ožji zvezi in poglobitvi bratstva s Srbi, bo moj namen dosežen.

## Italijani na slovenskih tleh.

Z Goriškega nam pišejo: Iz naših vasi bežijo bivši vojak avstro-ogrsk armade, ki so bili po begu iz Italije prišli na svoje domove, da jih vzpostavijo, ker je bilo tekom vojne skoro vse porušeno. Ko so zasedli Italijani Goriško, je menilo ljudstvo, da je to res samo zasedenje do mirovne konference, ne pa da bi ta del Jugoslavije pripadel Italiji. Kako je bilo ljudstvo iznenadeno, ko je izšel odlok armadnega poveljstva z dne 30. novembra, glasom katerega se imajo vsi bivši avstro-ogrski vojak letnikov 1879 do

Dr. Ivan Lah:

## O Ivanu Cankarju.

Mislim, da ne bo nobenega čitatelja »Domovine«, ki bi mu ne bilo znano Cankarjevo ime. Saj je bil to največji slovenski pisatelj naše sedanje dobe. »Narod, ki svojih mož ne časti, jih ni vreden« — pravi pregovor. Zato mislim, da je primerno, da posvetimo nekaj besedi temu možu, ki je vse svoje mlado življenje žrtvoval za to, da bi izkopal iz naših domačih tal vso krasoto, ki je zakopana v njih, in je razkril vse skrivnosti naše slovenske duše. Res je, da Ivan Cankar med narodom ni bil tako znan, kakor po mestih, s tem pa ni rečeno, da njegova umetnost ni bila narodna. Nasprotno: malokateri naš pisatelj je tako dobro poznal našo kmečko dušo, malokateri je tako ljubil naše priproste ljudi in malokateri je tako globoko pogledal v misli in čustva našega trpečega ljudstva, kakor Ivan Cankar. Le poglejte njegovega »Sosega Luko«, ki je bil izšel v »Večernicah« Mohorjeve družbe. Tu je pokazal nam našega človeka, ki mu ni le na tem, da je res pošten, celo sumnje o svoji poštenosti ne more prenesti. Ali pa »Hlanec Jernej«, ta poštna naravna slovenska duša, ki čuti brez vse visoke tuje učenosti, da ni na svetu pravice za njega. V nobeni postavi ni naš narod tako lepo predstavljen svetovni javnosti, kakor v tem preprostem hlapcu Jerneju, ki leze od vrat do vrat in išče svoje pravice, pa je ne najde nikjer. Pred nekaj leti je izdala »Mohorjeva družba« Cankarjevo knjigo »Troje povesti«, ki je bila letos prevedena na češki jezik. Ti nam je podal Cankar naše ameriške ljudi, naše krčmarje in berače: vso britkost dveh dobrih, zvestih slovenskih src vidimo v povesti, kjer tava naš fant za delom v daljnih ameriških mestih, doma na ga spremlja po neznanih potih zvesto deklško srce; koliko takih povesti je doživela naša uboga domovina.

Vzemite v roko to knjigo in jo čitajte še enkrat, bodete videli, koliko krasote je v nji: naše prave slovenske krasote. Ivan Cankar je videl svoj bedni narod in je živel z njim. Spoznal je, da je pošteno, priprosto čustvo mnogo več vredno, nego vsa našemljena tuja učenost. Kako lepo je to povedal v pogovoru z materjo, ki ni mogla razumeti tuje učenosti, zdelo se ji je, da v tem ni nikakršne sreče: tuja učenost je kakor tuj svet: izgublja se v nji naša dobrota in lepota: zato je hotel razodeti vse bogastvo naše zemlje, našega naroda in jezika, da bi se ogledali okoli sebe in pokazali svetu, da nismo siromaki. Tudi če nismo bogatini, nič ne de, glavna stvar je, da so naša srca bogata. Tako je postajal Cankar bolj in bolj glasnik svojega bednega ljudstva. Ko je stopila predenj božja dekla smrt, ji je izpovedal svoje tri velike besede, ki so ga vodile po trdi poti skozi življenje: Mati — Domovina — Bog!

Ivan Cankar je bil rojen leta 1876. na Vrhniki. Njegov oče je bil priprost krojač. Imel je več bratov in sester: prišel je v Ljubljano na realko, kjer je pokojni profesor Levec spoznal njegov talent. Levec mu je bil dober prijatelj in učitelj. Cankar je imel poseben talent za jezike. Nadaljeval je svoje študije na Dunaju. Leta 1899. je izšla prva njegova knjiga in od takrat do svoje smrti je napisal 32 knjig. Veliko število za dobo dvajsetih let. Mnogo teh knjig je prevedenih v druge slovanske jezike. Povsod so poznali njegovo ime in njegova dela so nesla v svet čast slovenskega imena. Lansko leto za božič je izdal svojo zadnjo knjigo »Podobe iz sanj« kjer je popisano naše trpljenje iz časa vojne. Ta knjiga je tako lepa, da ji bo težko najti kaj enakega v svetovni književnosti. Cankar je bil bojevnik za našo svobodo; zato je krepko dvignil svoj bič tudi proti našim ljudem, ako je videl, da ne hodijo prave poti. Bilo mu je usojeno, da je postal potnik — romar, ki je vo-

dil revne, neboljene in zapuščene po težki cesti trpljenja, dvignil jih je, onemogle in utrujene na poti za križem, in jim je kazal lepše čase bodočnosti. Postal je prerok vseh trpečih in pozabljenih. Tako se je boril do konca — privedel nas je pred vrata naše velike sreče — in nas je zapustil. Odhajal je od nas z edino željo, da bi ohranili njegove besede v dobrem spominu in da bi živeli tako, kakor nam ukazujeta poštenost in ljubezen.

Njegov pogreb je pričal, da se zavedamo njegovih velikih zaslug. Ko je ležal na mrtvaškem odru v Narodnem domu med vencem in rožami, posut z listi bele krizantere, so prihajale ves dan množice ljudi kropiti. Ob strani so stali zeleni vencem z belimi napismi, ki so kazali naslove njegovih del. Na dan pogreba se je zbrala po ljubljanskih ulicah velika množica. Pred krsto so šli Sokoli in Orli, za njimi šole, potem dolga vrsta vencev od znancev, umetnikov in prijateljev, pa tudi od češko-slovaške države, vojakov, železničarjev itd. Z narodnega gledališča so pele fanfare žalostno pesem — nad sprevedom pa se je dvigal zrakoplov s črno zastavo, ki se je potem spustil tik nad krsto in je vrgel na zemljo lep zelen venec. Tako je prišel spreved, ki se ga je udeležilo mnogo narodnega občinstva in tudi srbski častniki do pokopališča pri Sv. Križu. Tam se je v imenu prijateljev od njega poslovil njegov prijatelj O. Župančič, v imenu občinstva, ubogih in zatiranih pa je govoril pisatelj Prepeluh. Pevci so zapeli žalostnko in domača zemlja je zakrila tihi grob. Naš narod pa bo dobil še po smrti njegovi nekaj nenatisnjenih in nezbranih del in vsi, ki ljubijo slovensko knjigo, bodo z radostjo čitali povesti, ki so bile pisane iz tako globokega umetniškega srca. Že v prvih dneh po pogrebu so začeli prihajati darovi za njegov spomenik in vemo, da bomo še dolgo čakali, predno se bo slovenskemu narodu rodil tako velik umetnik — kakor je bil Ivan Cankar.

1900 najkasneje do 15. decembra opolne zglasiti na županstvih, ki naj bi jih nato takoj oddala s seznamki bližnjemu vojaškemu poveljstvu. Pisec se je informiral pri pristojnem italijanskem poveljstvu v tej zadevi, kjer mu je capitano povedal to-le: Vsi bivši vojaki avstro-ogrske armade z domovinsko pravico na zasedenem ozemlju se smatrajo za italijanske vojake. Kličejo se kot taki pod orožje, imajo iste pravice in iste dolžnosti ter se deomobilizirajo istočasno s dotičnimi italijanskimi letniki. Prizadeti morajo in fantje so vsled tega zbežali po skrivnih potih čez mejo. Nekateri se skrivajo doma, nekatere so odgnali s silo, prostovoljno se jih je zelo malo oglasilo. To so le taki, ki računajo na to, da jih vsled pritiska entente Italijani kmalu izpuste. Ljudstvo duševno zelo trpi, ker se boji, da bi se Italijanom želje uresničile in bi zagospodovali nad najlepšim delom Slovenije. — Iz Gorice poročajo, da divjajo tam zopet znani Italijanaši Gorjan, Mozetič, Paljk, Pinavčič, Kocjančič itd., sama potujčena kri. Dr. Karla Podgornika, predsednika pokrajinskega Narodnega sveta v Gorici, še vedno ni iz Krmina nazaj. Tjakaj so odpeljali tudi več drugih Slovencev. Poljedelci dobe v Krminu dopustnice, morajo pa se javiti pri bližnjem vojaškemu poveljstvu vsakih osem dni. V Gorici izhaja italijanski tednik »La Voce del Isonzo«, ki sramoti Slovence in hujska proti njim. V Prvačini divja neki italijanski general, ki je dal več oseb internirati. Kjer morejo, spravijo otroke skupaj, jim dajejo italijanske zastavice in jih vodijo po vasi. »Miklavžev dar« je dobilo ljudstvo in sicer po 28 dkg kave, 24 dkg sladkorja in hlebec belega kruha. V Kobariidu so otvorili italijansko šolo. — V Dalmacijo spravljajo Italijani veliko vojsko, izkrcavajo tudi topove in strojne puške, pravijo, da se bodo postavili proti mejam Jugoslavije. Kjerkoli se prikažejo ameriški brodomi ali francoski, jih ljudstvo navdušeno pozdravlja in jim kliče: pridite zopet, da nas osvobodite! — V Trstu so Italijani razpustili delavsko zavarovalnico proti nezgodam za Trst, Primorje, Kranjsko in Dalmacijo.

V tržaški okolici so prebarvali Italijani vse slovenske napise, rekoč, da se to godi na višji ukaz. Na gradu v Trstu je interniranih okoli 200 bivših avstrijskih vojakov iz Dalmacije. V Trstu so zaprli Italijani znane izbornega letalca Banfielda, češ, da je deloval proti italijanski vladi. Po Dalmaciji divja italijanska soldateska. Dan na dan prihajajo poročila, kako italijanski vojaki vdirajo v kmečke hiše in odnašajo vse, kar jim prija. Kljub vsemu divjanju Italijanov se drži jugoslovansko ljudstvo hrabro in zvesto napram grabežljivemu tujcu in očitno pove vsiljivcem, da jih ne mara, marveč da išče svojo bodočnost samo pod Jugoslavijo. Tu in tam se dobi kakega podleža, ki se je začel dobrikati Italijanom. Tako se je pripetil na dan 11. decembra škandal v Vipavi. Ta dan so priredili Italijani veliko slavlje na čast zaščitnici topničarstva sv. Barbare, ki se je začelo popoldne z dirko na Policah. Šolski mladini je bilo naročeno, da pride ta dan brez knjig v šolo, mesto poudka, so peljali vso šolsko mladino na dirkališče pod vodstvom šolskega vodje Skala. K dirki so vabili Italijani tudi vso vipavsko gospodo, ki se je žalibog temu vabilu v prevelikem številu odzvala. Šolski mladini so darovali Italijani slaščice, vsakemu so pa tudi dali laško zastavico v roke. Lahko si je predstavljati veselje laških častnikov, ko so gledali naše slovenske otroke, ki so mahali in se igrali z laškimi zastavicami. Pa to jim še ni zadostovalo, hoteli so še večje komedije! Otroci so morali kričati evviva, kar je sicer žalostno, vendar smo doživeli še hujše; šolski vodja Skala je hodil med vrstami šolskih otrok in jim prigovarjal, naj le krepko kriče »evviva!« češ, potem bodo dobili od Italijanov še več slaščic. Vrhunec komedije je bil ta, da so fotografirali Lahi celo skupino naše slovenske šolske mladine z laškimi zastavicami v rokah! Z veseljem so pripovedovali Lahi, da pošljejo to sliko v Rim in jo prinesejo laški listi. Lahko si mislimo, kako bodo laški časopisi to sliko izrabili v svoje namene, pripovedovali bodo svojim bralcem, kako je ljudstvo v Vipavi navdušeno za zedinjenje z Italijo itd., saj poznamo dobro laško zahrbtno politiko. Zvečer ob 6. je bil čaj pri g.

laškem generalu, udeležilo se je tega večera precej naših ljudi. Ob 8. uri pri večerji so Lahi okrasili celo dvorano z laškimi zastavami, okna, vrata, miza, stoli, krožniki, vse v laških znakih, celo riba je imela na repu laško zastavico. Slovenske dame, katere so se odzvale vabilu laškega generala, so prejele lepe šopke, seveda z laškimi kokardami; ena je šla v svoji navdušenosti do gospodov Lahov tako daleč in si je ta šopek pripela na svoje narodne prsi! Sramota! Po večerji je otvoril laški general ples, zabava je našim damam menda jako ugajala. Tako pravi poročilo iz Vipave. Ako je popolnoma resnično, je to velik škandal, toda, kakor rečeno, na sploh se ljudstvo obnaša neustrašeno in kaže očitno svoje slovenstvo.

Vrhovno italijansko poveljstvo v Trstu je odredilo za kratek kurz 40 italijanskih centezimov, za državne bankovce po 5 lir 12 K 50 v, 10 lir 25 K. — V Trstu je bil 15. t. m. rimski župan knez Colonna. Bil je svečano sprejet. Govorov o »odrešenju« Trsta ni manjkalo.

Iz Pulja poročajo, da so zaprli hrvatskega odvetnika dr. Zuccona in ga postavili pred vojaško sodnijo, češ, da je kot predsednik Narodnega doma kršil naredbo glede prepovedi izvešanja hrvatske zastave, ker je povodom smrti zdravnika okrajne bolniške blagajne visela hrvatska trobojnica z Narodnega doma. Istrani: dr. Pošćić, dr. Cukar in dr. Mogorović so še vedno v zaporu. Italijanski imperijalisti v Italiji so razvili posebno agitacijo, da bi se Reka priklopila Italiji. V to svrhu prireajo shode, na katerih kričijo: Reko ali smrt!

Iz Kobariškega Kota nam poročajo: Nepopisno je bilo naše veselje, ko je zavlada Jugoslavija. Ali svobodo smo uživali le par dni. Pokazali smo Italijanom s svojimi zastavami in slavlolokom, da biva tu pristno slovenski rod. Italijani so prihruli nad nas in italijanski general je takoj ukazal, da moramo odstraniti jugoslovanske zastave in izobesiti italijanske. Mi zavedni čvarji svete slovenske zemlje na zapadu seveda italijanskih zastav nismo izobesili. Orožje so nam pobrali, bivše vojake od 18.—50. leta so odpeljali pred tremi tedni ter še danes ne vemo, kje se nahajajo. Naše slovensko ljudstvo pravi odločno, da je jugoslovansko, mi smo Jugoslavlani in zaupamo Wilsonovim načelom in našim neustrašenim boriteljem za svobodo, da nas rešijo iz sužnosti. A provizacije nismo dobili še nobene, ne dobivamo ne pošte, ne časopisov, tako da smo popolnoma zapuščeni in odrezani od ostalega sveta. Jemljejo nam seno in drva, Imeti moramo vse pod ključem, sicer izgine. Soli ni dobiti nikjer. Glede dovoza živil pravijo, da jih zato ni, ker so mostovi čez Piavo porušeni pa se ne more ničesar pripeljati čez reko. Kotarji jim odgovarjajo, da je že mogoče, da so mostovi čez Piavo podrti ali morje med Benetkami in Trstom je odprto pa vendar ni živil. Najbrže jih Italija sploh nima. Vsi Jugoslavlani hočemo pod Jugoslavijo. Bratje, pomagajte in rešite nas iz italijanske sužnosti!

Iz Logatca nam poročajo 14. decembra: Le v duhu praznujemo danes narodni praznik. Toda čim bolj nas oklepajo s trdnimi sponami, toliko topleje nam bije srce za Jugoslavijo... Italijani so začeli deliti aprovizacijo: za osebo po 40 dkg moke, 14 dkg riža, 6 dkg kave, 10 dkg sladkorja in 10 dkg soli. Menda za štiri dni. Vse to zastonj. Potem pa toliko bolj pritiskajo na osebno svobodo. Bлатo stržejo po cestah pa s puškami na rami. Častniki ne gredo niti na stranišče brez samokresa. V »Posojilnici« si hočejo pripraviti izplačevalnico za javne uslužbence. Nemalo so radovedni, kaj govore v Ljubljani, kako se zbira tam srbsko vojaštvo. Dobrega ogleduha imajo v osebi Vitalinija, ki je bil pred vojno tu kot lesni trgovec. Naj se pazi nanj v Jugoslaviji. Logatčani pa naj pazijo, komu bodo kedaj prodajali les.

Kako hočejo Italijani vedno bolj nasilno postopati z Jugoslavlani, kaže odredba italijanskega guvernerja v Trstu, ki napoveduje kazen do 5 let in globo do 5000 lir za vsakega, ki bi se količkaj pregrešil proti interesom Italijanov v »Juljski Benečiji«. Po tej naredbi primejo in vržejo v zapor kogar hočejo. — Na Reki so pričeli Italijani z ljudskim štetjem, pritiskajo z vso silo na hr-

vatsko prebivalstvo, da bi se upisalo za italijansko. — Iz Dalmacije poročajo, da prihajajo zastopniki Jugoslovancov v stik z ameriški in fraconskimi poveljniki, ki vsi na pritožbe odgovarjajo, da naj se ljudstvo nikar ne razburja, ker naša jugoslovanska stvar je poštena in se mora povoljno rešiti na mirovni konferenci.

Iz Idrije poročajo: Oni, ki so bili odgnani v daljnji Krmin, so se večinoma vrnili, samo častniki so pridržali. Ti pišejo, da jim gre jako slabo, prenočujejo v malih luknjah stisnjeni. Lakota se bliža Idriji. Italijani so dali doslej samo po 2 kg moke na osebo. Obljubili so nekaj riža in kruha. — V Gorici se je mudil te dni rimski župan Colona. Gorški »odrešenci« s slovenskimi priimki so ga slovesno sprejeli.

## Narod! Deca ti umira!

Prelestna od lepote in bogastva je širna zemlja tvoje mlade države, željno pričakovane, z blaženstvom dočakane. Za koga bo lepota in bogastvo, ko zarod gine?

Narod, v naši Srbiji nam naša deca umira!

Krut, nenasiten sovrag je gospodaril po deželi, mesaril in plenil. V samem Belgradu 8000 sirot veka za roditelji! In nima ne obleke, ne perila, ne obutve, ne postelje, niti ni ondu kaj zaloga in prilike, ji nabaviti tega. Zima pa huda, ko nedostaje kuriva in razdeljene ceste in železnice ovirajo dovoz.

Tam nam deca umira.

Mi smo trpeli za vojno in še trpimo in vsepovsod je nepregledna škoda, ki nam jo je v živo prizadela na našem zarodu vojna. Ali ta hip ni v mili naši prostrani domovini hujše slike, nego je stiska naše srbske dece za oblačila in perilo.

Dajte, pomagajte z denarjem in z blagom!

Mi, katerim so ostali neporušeni domovi in nam ni bilo treba begati po tujem svetu, mi, katerim je deca miljena zdrava prebila vse te strašne dni, zahvalimo naklonjeno nebo in dajmo, obilo dajmo, da se odkupimo usodi!

Mi drugi, ki so nam še mokre oči in nam še krvavi srce za predragimi svojci, za ljubim domačim ognjiščem, za vajenim blagom — neusmiljeno si nas bičala, vojna nakazen! — mi poznamo gorje srca in bedo telesa, nam ni treba šele poziva, da pomoremo iz svoje revščine.

Oni pa, ki nam je vojno gospodarstvo rodilo in množilo blagostanje, dajmo z obema rokama, dajmo zvrhano, da bo blažena in blagovana naša svojina!

Kateri smo — hočeš, nočeš, moraš — žrtvovali tisočake za vojna posojila — suženjske verige so se nam kovale iz njih — žrtvujemo drage volje še za naš naraščaj, temelj svobodne, srečnejše bodočnosti!

Kateri nismo imeli, da damo za vojna posojila, imeti moramo zase, za naše sirotke v naši Srbiji — njih beda je naša beda!

Tisočero se nam bo obrestovalo, zakaj bogastvo ni v mrtvih stvareh, bogastvo je v narodu.

Naša deca nam umira, pomoč je nujna!

Pomoč je nujna: narod, nismo te vprašali, naročili smo obutev — ne boš je ostal na dolgu!

Že pobira narodno ženstvo po Ljubljani blago in denar, nobena vrata naj jih ne odslave praznih rok! Po vsej domovini zbirajte, prispevajte, pošiljajte! To pot veste, komu: Narod sebi! Narodni sveti, organizirajte zbiranje!

Pomoč je nujna — še ta teden mora biti zbirka končana in zbrana in nabavljeno blago odpravljeno z varnim spremstvom.

Siročad naša tam doli v naši Srbiji, zapuj v nas!

V Ljubljani, na praznik narodnega ujedinjenja dne 14. decembra 1918.

Društvo za siročad.

Janez Kalan  
konzist. svetnik.

Franja dr. Tavčarjeva.

## Wilson v Evropi.

Pretečeno soboto je prispel ameriški predsednik Wilson v Pariz, da se udeleži mirovnega kongresa. Sprejem je bil izredno slavnosten. Republika mu je priredila slavnostno pojedino. Predsednik Poincaré mu je napil z nastopnimi besedami: »Pariz in Francija sta nestrpnost pričakovala znamenitega demokrata, da se zahvalita veliki republiki za pomoč, ki je pripomogla braniteljem pravice do zmage.« Nadalje je Poincaré poudarjal nepretrgani dotok ameriške mladine kot vojakov na francoska tla in omenjal nečloveško postopanje nemške vojske. »Vaša vzvišena vest bo sodila te zločince, je nadaljeval. »Prejšnje trpljenje mora poravnati mir in biti jamstvo zoper bodočo nevarnost. Miru moramo dati vse pogoje pravice in varnosti, kolikor je to v naših močeh, da bomo varni pred takim izbruhom blaznosti. Dospeli ste semkaj, gospod predsednik, da sodelujete pri tej veliki in krasni nalogi. Francija Vas zahvaljuje s polnim zaupanjem in hoče z Vami sodelovati.«

Predsednik Wilson pa mu je odgovoril: »Narod Zedinjenih držav je takoj izpočetka spoznal, da ne zadostuje, dobiti vojno, temveč da je treba dobiti vojno na ta način, da bodo vsa vprašanja, ki jih je vojna privedla seboj, rešena na način, da bo svetovni mir zajamčen, in da bo ustvarjena podlaga za prostost in za srečo narodov na zemlji. Prepričan sem, kakor tudi Vi, o potrebi, da se pri končni ureditvi vojnih vprašanj postavijo določbe, ki ne bodo samo kaznovale dejanja nasilja in roba, temveč da bodo tudi v bodoče vsakomur pokazale, da se ne smejo podvzeti brez pravične kazni.« Končal je, da ga bo veselilo, z državniki Francije in zavezniki skupno urediti mirovno vprašanje in prostost za cel svet, kar se da urediti le s skupnim delovanjem prijateljev.

Ko se je Wilson s svojo soprogo peljal v svoje stanovanje, ga je občinstvo burno pozdravljalo.

Drugi dan je Wilson sprejel odposlanstvo socializmov, ki so mu prečitali poslanico socialistične stranke, ki med drugim poudarja, da se delavci popolnoma strinjajo z njegovimi nazori glede vojne in miru in da pričakujejo, da se udeležiti vseh njegovih 14 točk o miru. V svojem odgovoru je Wilson poudarjal, da je vojna razkrila vse krivice. Le tedaj je mogoče zagotoviti narodom srečo, blagostanje in trajen mir, ako se prepreči obnovitev takih krivic. Vojno so povzročili narodi, ki so bili prožeti vojaškega duha. Sovražniki svobode so sovražniki človeštva. Tesna zveza narodov bo jamstvo za trajen in pravičen mir.

Kjerkoli se pokaže predsednik Wilson na ulicah, ga pariško občinstvo povsod burno pozdravlja kot odrešitelja.

## Iz Prekmorja in Medžimurja.

### Iz Prekmurja in Medžimurja.

Madžari so izdali za prekmurske Slovence v slovenščini tiskani letak, ki ga sedaj med njimi razširjajo. V času njihovega neomejenega gospodarstva Slovencev na Ogrskem sploh niso priznali, zdaj pa naenkrat tudi oni znajo slovensko. Pri tem so pa tako predrzni, da v tem letaku lažejo, da ima naš jezik vse pravice v cerkvi, v šoli in uradih. Seveda s tem ne bodo ujeli naših Prekmurcev, ker dobro vedo, kake pravice so imeli.

O Jugoslaviji pravijo, da je sam breg in planina in da bo Prekmurcem, če k nji pridejo, vzela njihov kruh. Tudi na to laž Prekmurci ne bodo sedli, ker poznajo naše rodovitno Posavje in Podravje in Slavonijo, pač pa pravijo, da bo Madžarom manjkalo kruha, ko ne bodo imeli več Banata, kjer rastejo najboljša žita. Sicer so pa imeli največ zemlje v rokah madžarski grofje in židi, ki so izžemali ljudstvo, da je stradalo in si je moralo iskati kruha daleč od svojega doma v Ameriki.

Vabijo pa Prekmurce Madžari tudi na drug način, da bi ostali pri Ogrski. Tako hoče tamkajšnji madžarski grof Ladislav Szapary za vse ogrske Slovence ustanoviti novo posebno Mursko županijo, v kateri bi bili vsi uradi, železnice, vse šole itd. slovenske. Obljubil je tri tovarne, slovensko gimnazijo v

Soboti itd. Vse te obljube sedaj njegovi zaupniki razširjajo po vaseh in nagovarjajo ljudstvo za Ogrsko. Ker ima tudi vojaštvo na razpolago, so ljudje prestrašeni in zbegani in si želijo, da čimprej srbsko ali drugo jugoslovansko vojaštvo zasede Prekmurje in jih reši madžarskih obljub in dobrot.

V Medžimurju roba najeto madžarsko vojaštvo, krade in strahuje prebivalstvo na lastno pest. Z nabito puško v roki poberejo vse: živila, denar, delo, ženske. Nekemu kmetu so na ta način oropali 16.000 K. Ljudstvo je proti tem nasilnostim brez moči, od zunaj pa ni pomoči. Madžari dobro vedo, da je Medžimurje zanje izgubljeno, zato pa porablja to čas, dokler še morejo v to, da naš živelj čim najbolj oslabijo in uničijo. Zadnji čas je, da tudi Medžimurje zasede srbsko in naše vojaštvo in naše tamkajšnje dobro ljudstvo reši madžarskih nasilnosti in grozot.

Vsled tega je poslalo zastopstvo ogrskih Slovencev na kraljevo vladu v Belgradu prošnjo, ki so jo podpisali ugledni možje, da naj čete entente prej ko prej zasedejo tam našo zemljo in tako odrešijo bedno ljudstvo.

## Politični pregled.

== Jugoslavija. Jugoslovanski častniški zbor II. vojnega okrožja v Ljubljani je sklenil osnovati častni sod, ki ima preiskati vse slučaje, v katerih so se častniki naše armade pregrešili zoper jugoslovansko ljudstvo. — Poveljnikom II. vojnega okrožja v Ljubljani je bil imenovan gener. Krsto Smiljanić, ki je bil do sedaj poveljnik slavne drinske divizije. — Na Koroškem vladajo žalostne razmere. Ljudje plenijo po mestih, ponekod gospodari vojaštvo po svoji volji. — Po celi Jugoslaviji se je praznoval 15. december kot narodni praznik, spomin na zedinjenje Jugoslovancev. — Iz našega ozemlja, ki so ga okupirali Italijani, prihajajo vesti, ki so si vse edine v tem, da postopajo Italijani proti ljudstvu krivično, da ga podkupujejo, mu nasilno maše ušesa, tlačijo narodno zavest in ravnaajo splošno nevedno kulturnega naroda. V Kobaridu so osnovali italijansko šolo, kamor pa ni vpisan niti en slovenski učenec. Zdaj jih snujejo tudi drugod. Ljudstvo težko pričakuje dne, ko bo moglo svobodno zadihati v svobodni Jugoslaviji. — V Zagrebu se je mudila češka misija, ki je imela nalogo, da ukrene vse potrebno glede uvoza živil in blaga iz ententinih držav. — V smislu pogajanj v Belem gradu je bilo sestavljeno prvo jugoslovansko ministrstvo s predsednikom Pašićem, na kar je podal Pašić demisijo. V par dneh se sestavi novo ministrstvo. — Brezštevilna slovenskih občin je poslalo regentu Aleksadru vdanostne brzojavke. — Vladika knezoškof Jeglič se je brzojavno poklonil Aleksandru v imenu vse slovenske katoliške duhovščine.

== Francija. Kakor je sedaj določeno, se prično v Versailles dne 15. januarja prihodnjega leta posvetovanja o preliminarne miru ob navzočnosti nemških odposlancev. — Predsednik Dechanel je zbornici javil priklonitev Alzacije za vedno k Franciji. — Predsednik Wilson je došel na Francosko.

== Češka republika. Mesto Cvitavo so zasedle češke čete. — V Zagreb so prišli zastopniki češko - slovaške republike, da se udeležijo posvetovanj o ureditvi gospodarskih vprašanj med Češko in državo SHS. — Češke čete so zasedle Karlove vane. — Prvi oddelek češke legije, ki se je borila na strani Italije proti Avstro - Ogrski, je došel v domovino. — V Pragi se pripravljajo na sprejem predsednika republike profesorja Masaryka. — Podpisovanje češkega posojila svobode je doseglo silen uspeh, tako, da se niti upoštevati ne bo moglo vseh priglasitev. Do sedaj je podpisana 1 milijarda 48 milijonov kron.

== Nemčija. V Trieru je bila pri maršalu Fochu podaljšana pogodba za premirje do 17. januarja 1919. Z dovoljenjem zavezniških vlad se more podaljšati do pogajanj preliminarne miru.

== Ogrska. Predsednik Karoly namerava vstopiti v socialno - demokratično stranko.

== Anglija. Glasom poročil namerava vlada staviti na mirovni konferenci predlog, da se v celi Evropi odpravi obvezna vojaška dolžnost. — Lloyd George je v svojem govoru v Bristolu naglašal, da bo treba bivšega

cesarja Viljema, prestolonaslednika in vse generale nemške pozvati pred posebno sodišče.

== Portugalsko. Na Portugalskem je izbruhnila revolucija. Dosedanji predsednik Paes je bil ustreljen.

## Politične vesti.

== Prvo skupno jugoslovansko ministrstvo. Pretečeno nedeljo se je v Belgradu po sporazumu vseh prizadetih strank sestavila lista prvega skupnega ministrstva ujedinjene države Slovencev, Hrvatov n Srbov. Ministrstvo obstoja iz ministrskega predsednika, njegovega namestnika in 16 strokovnih ministrov. Predsednik ministrstva naj bi bil Nikola Pašić, njegov namestnik dr. Anton Korošec. Razun dr. Korošca bi imel še dr. Albert Kramer od Slovencev ministrstvo za izvedbo konstituante in izjednačenja obstoječih zakonov. Pojavile pa so se težkoče, kajti ministrski predsednik Pašić je odklonil sestavo nove vlade. Vsled tega se vrše pogajanja. Regent Aleksander je povabil k sebi voditelje političnih strank in je upati, da bodo težkoče v kratkem premagane.

== Pri regentu Aleksandru. Regent Aleksander je povabil na kosilo med drugim tudi dr. Korošca in dr. Žerjavo, kjer se je z njima razgovarjal o naših razmerah. Sprejel je tudi bivšega ljubljanskega župana Ivana Hribarja in ga povpraševal o raznih slovenskih vprašanjih, zlasti o prehrani. Izrazil je željo, priučiti se slovenskemu jeziku. Rekel je, da mu bo zelo ljubo, ako bo mogel čimprej priti v Slovenijo, kjer bo ostal vsako leto več časa med Slovenci.

== Pogajanja med Nemško Avstrijo in Narodno vladu v Ljubljani. Pretečeni teden so bila v Ljubljani zaključena pogajanja med zastopniki Nemške Avstrije in med zastopniki Narodne vlade glede nekaterih gospodarskih vprašanj in o železniškem prometu. Narodna vlada je privolila, da se omogoči redni železniški promet, da bo dobavljala premog za vse kurilnice južne železnice do Mürzzuschlaga na Zg. Štajerskem, za kurilnico v tem kraju pa polovico. Nadaljna pogajanja so se tikala prehajalnega železniškega prometa in prevoza iz češkoslovaške republikke skozi nemško-avstrijsko ozemlje v Jugoslavijo. Dosežen je bil v vseh točkah sporazum in je bila pogodba podpisana. Vsaka stranka pa ima pravico v 14dnevem roku pogodbo odpovedati.

== Shod v Belgradu. V nedeljo se je vršil v Belgradu velik shod o zasedbi naše zemlje od strani Italijanov in o razmerah v zasedenih krajih. Namen shoda je bil poučiti belgrajsko prebivalstvo o našem trpljenju pred Italijani. Poročali so Ivan Hribar, dr. Čok o Trstu in Istri in Grisogono o Dalmaciji. Belgrajsko občinstvo je z največjo pozornostjo sledilo izvajanjem govornikov. Vsi so bili odločno za to, da ne odstopijo niti pedi zemlje tujcu. Na shodu je bilo sklenjeno, da se govori natisnejo in razširijo med ljudstvom.

== Reorganizacija jugoslovanske vojske. V Zagreb je došlo srbsko vojaško odposlanstvo, ki bo izvršilo preosnovno dosedanje stare vojske na jugoslovanskem ozemlju bivše Avstro-Ogrske. Stara vojska se bo odpustila domov, namesto nje pa se bo ustanovila nova, mlada narodna armada s pomočjo jugoslovanskih legij, ki bodo prišle iz Srbije in bodo tvorile kadre novim polkom. Novi polki bodo dobili nove številke in svoja nova narodna imena po krajih in mestih, kjer se bodo upostavili. Ti novi polki se bodo združili z dosedanjimi srbsko armado v eno edinstveno vojsko nove naše države. Načelnik odposlanstva je polkovnik Milan Pribičević, ki je že pričel z delom.

== Od habsburške himne se ne more ločiti župnik v Radečah. Kakor se nam poroča, so peli radeški pevci zadnjo nedeljo v cerkvi neko novo besedilo — menda v proslavo Jugoslavije — toda popoloma po melodiji habsburške himne. To nam je docela razumljivo, ko izvemo, da je ondotni župnik pristajal narodnega izdajalca dr. Šusteršiča, da ima tudi veliko denuncijacij na vesti in se pač ne more iz lahke odreči koruptnemu sistemu Habsburgovcev, katere še sedaj na vso moč podpira dr. Šusteršič. Kakor smo se otreli Habsburgovcem in Šusteršičev, tako naj zgine vendar iz Radeč tudi ta župnik, kar je iskrena želja pretežnega dela naše župnije.

— **Samostan v Zatičini in državni praznik.** Za soboto 14. t. m. je bila napovedana tudi v Zatičini slovesna služba božja, da bi se primerno proslavil naš narodni in državni praznik. Ob določeni uri je bila zbrana v samostanski cerkvi šolska mladina, orožništvo, uradniki pošte in železnične postaje, kakor tudi množica vernega ljudstva, kar se prikaže halja in kratko razglasi, da vsa slovesnost odpade, ker je dotični gospod, ki bi moral mašo brati, baje obolel. Vprašamo, ali res ni bilo pri velikem številu gospodov patrov ondodnega samostana nobenega, ki bi bil nadomestih obolelega brata? Verniki so se nevoljno razšli in delali različne opazke. Ena taka opazka nam pojasnjuje dogodek od druge strani in se glasi: »Samo eden (menih) je bil določen za to slavnost, pa še temu so zabranili.« Kdor pozna stališče gotovih krogov o političnem položaju, ve primerno razlago gornjega dogodka. Pa bodi povedano, da ne bomo dolgo in mirno gledali početja teh ljudi, mi smatramo njih dejanje in početje kot protidržavno in izdajalsko.

— **Hud šusteršičjanec** je lipoglavski župnik, ki hujška naše fante, da naj ne poslušajo ukazov naše vlade SHS, ako bodo pozvani, da stopijo v službo domače obrambe. Takim gospodom bo treba dokazati, da so stari časi minuli, in da takih hujškarij v naši državi, ko gre za našo bodočnost, ne bomo trpeli.

St. Vid nad Ljubljano. Županstvu se je odpovedal prosluli župan Anton Belec. Gerentstvo občine vodi dr. Ratajc.

**Shod kanonika Lavrenčiča.** V Stranje pri Kamniku je sklical kanonik in bivši deželni poslanec Lavrenčič shod, ki se ga je udeležilo mnogobrojno občinstvo, zlasti žentstvo. Zborovalci so povedali kanoniku, da se ne marajo več pokoravati ljudem, ki so bili najboljši prijatelji dr. Šusteršiča in ki so bili stebri avstrijske vlade. Nato so vsi zborovalci zapustili dvorano in v njej sta ostala le kanonik in domači župnik. — Naj bi naši ljudje povsod, kjer se jim vsiljujejo dr. Šusteršičevi podrepani, enako storili.

**Konec zaslepljene strahovlade v Žužemberku.** Kam privede zlobni šusteršičanski duh enostransko politično šolane ljudi, se je pokazalo v Žužemberku. Tam je imel kranjski Meftisto dva privrženca — župana in bivšega deželnega poslanca Vehovca ter župnega upravitelja Gnidovca tako zapredena v svoje pogubne mreže, da se nista ustrašila ne ljudske volje, ne določb Narodne vlade, oziroma višjih cerkvenih oblasti, temveč sta ogrožala cel okraj s strupenimi boljševiskimi plini. Koliko javnih in še več zahrbtnih hudobij je provzročil župan Vehovec, je znano. Svoje politične nasprotnike je brezobzirno spravil s pota. Omenimo le en slučaj. Ondotni notar in narodni voditelj gosp. Carli je moral vsled županovih ovadb kot navaden črnovojnik jeseni leta 1915. v vojaško službo, ter bil vsled tega gmotno uničen. Sedaj je domače ljudstvo izreklo sodbo nad ovaduhom in narodnim škodljivcem. Vehovec je politično mrtev. Ogromna večina prebivalcev ga je prisilila, da je odstopil od županstva. — Vedno pa še prede svoje nevarne mreže župni upravitelj Gnidovec, ki je občinski odbornik domače občine ter tajnik občine Dvor. V nedeljo pred našim narodnim praznikom je ta duhovnik imel pridigo, v kateri je slavil Habsburžane ter grdil narodno vladarsko rodbino Karadjordjevičev. To se je naznailo brzojavno in pismeno knezoškofijskemu ordinarijatu. Upajmo, da se tudi tega šusteršičjanca reši Žužemberk. Sploh je imel ondotni krajevni odbor N. V. pod vodstvom omenjenega gosp. notarja ogromno dela, da je vzdržal vzoren red ter pometel z nevarnimi hujškači.

— **Angleški ministrski predsednik o vojni odškodnini Nemčije.** Angleški ministrski predsednik Lloyd Georges imet je na zborovanju v Bristolu govor, kjer je izjavil, da bo vojaška dolžnost na Angleškem takoj odpravljena, kakor hitro bo odstranjena potreba tega zakona. Angleška vojska je imela le obrambni namen, dočim je imela nemška napadna. Glede mornarice je dejal, da ima le obrambni namen, vsled tega ne bodo opustili tega orožja. Glede vojne odškodnine je povdarjal, da mora oni, kogar obsodi sodnik, plačati tudi stroške. To ni vprašanje maščevalnosti, temveč vprašanje pravičnosti. Če

velja to za posameznika, morajo veljati ista pravila pravičnosti tudi za narode. Vojna je stala Nemčijo veliko manj, kakor Anglijo. Zato mora Nemčija plačati do skrajne svoje moči in do zadnjega vinarja. V to svrhu bodo preiskali njene žepe. Z vsemi gospodarskimi in mednarodnimi sredstvi se bo izsililo od Nemčije plačilo vojnih stroškov. O bivšem nemškem cesarju in prestolonasledniku je izjavil, da jih bo treba pozvati na odgovor, ker sta se pregrešila proti narodnostnemu pravu. Ne dvomi, da bo tudi Amerika istega mnenja.

— **Poljaki zahtevajo del jugoslovanskega brodograja.** Italijanski list »Il Messagero« poroča, da so prosili Poljaki Italijo, da naj tudi njim, kot delu bivše monarhije, pripade del vojne mornarice. Imenovani list misli, da bo tisti del vojne mornarice, ki ni v premirju izročil Italiji, zaplenjen in razdeljen ali med zaveznike, ali enemu izmed njih kot jamstvo. List tudi prepričuje Poljake o naklonjenosti Italije nasproti njim in vprašuje, če bi bili Poljaki tudi voljni prevzeti del dolga bivše monarhije, ko zahtevajo delež na premoženju propadle monarhije. K temu pa dodaja poljski Narodni svet popravek, da tvori vojno brodograje bivše Avstro-Ogrske plen, ki pripade zmagovalcem in da bi edino le v tem slučaju, če bi se imelo razdeliti vojno brodograje med bivše narode monarhije, želeli, da pripade tudi njim odgovarjajoči del.

— **Italijanske nasilnosti na Reki.** Na Reki Italijani na najnesramnejši način odstranjujejo vse znake Jugoslovanstva. Tolpe Italijanov, pomešane z italijanskimi vojaki, se podede po ulicah in trgajo našim ljudem znake in proti njim nasilno postopajo. Kavarna »Badaj« je bila okrašena z jugoslovanskimi zastavami in tolpa je zahtevala njih odstranitev. Zabranili so to francoski in ameriški častniki. Nekega ameriškega vojaka je neki Italijan ranil s samokresom v vrat, ko je branil neko gospodično, kateri so hoteli iztrgati jugoslovanski znak. Pred šolo, kjer so nastanjeni ameriški vojaki, je prišlo do več spopadov, ker so ameriški vojaki zgrabili za orožje, da branijo Hrvate. Vsled posredovanja nekega častnika ni prišlo do krvopretilja.

— **Trst svobodno mesto.** Italijani v Trstu neprestano kriče, da ostane Trst na veke pri Italiji. Iz Zeneve pa poročajo sedaj listi, da so se Francija, Anglija in Amerika dogovorile, da se proglasi na mirovni konferenci Trst za mednarodno svobodno mesto.

— **Hrvatsko časopisje poštine prosto.** Poverjenik za pošto in brzojav v Zagrebu je izdal naredbo, ki vse časopisje oprošča poštine.

**Vojaška sodišča med vojsko izrekla nad 11.000 smrtnih obsodb.** Neki častnik, ki je posloval pri najvišjem vojaškem sodišču, je izjavil nekemu ogrskemu listu, da so avstro-ogrskemu oblasti odredile med vojsko 11.200 do 11.400 smrtnih obsodb, ki so bile tudi izvršene. Od usmrčenih so jih v poznejšem postopanju pomilostili približno 3800. To število onih, ki so jih hieniat rdgovc umihwy število pa mnogokrat presega število onih, ki so jih nemški in madžarski divjaki pobesili in postrelili brez vsakega sodnega postopanja v Bosni in Hercegovini, v Sremu in v Galiciji.

**Upravna komisija pri Narodni vladi v Ljubljani,** ki ji načeluje dr. Ivan Zolger, je že predložila Narodni vladi načrte naredb, s katerimi se določuje delokrog oddelka za notranje zadeve, za prehrano, za socialno skrbstvo, za uk in bogočastje, za kmetijstvo in za zdravstvo. Obenem je podala zahtevano mnenje o vlogi škofijskega ordinarijata glede katoliške cerkve k državi SHS v prehodni dobi.

— **Železnica Belgrad - Solun.** Železnika zveza med Belgradom in Solunom bo šele čez kakega pol leta zopet vzpostavljena. Nemci in Madžari so pri umiku tako temeljito razdejali vse mostove, predore in nasipe, da bodo obnovitvena dela trajala nekako pol leta, kljub temu, da je pri obnovitvi zaposleno 50.000 Bolgarov, 30.000 Nemcev in 30.000 Madžarov, katere so Srbi pridržali kot delavce, da popravljajo napravljeno škodo.

— **Umor predsednika portugalske republike.** Pred kolodvorom v Lisaboni je napadel morilec predsednika portugalske republike Sidonio Paesa in trikrat ustrelil nanj iz samokresa. Ena krogla je predsedniku prebila pljuča, druga pa jetra ter je kmalu

po prepeljavi v bolnišnico umrl. Napadalca so prijeli in zaprli.

— **Nemška nasilstva na Koroškem.** Po noči od 14. na 15. decembra sta zasedli dve stotnji koroške Schutzwehr vas Grabštajn, približno 15 km vzhodno od Celovca. Obkolili sta tam našo posadko, okoli 300 mož, ki je obstojala deloma iz naših domačih, deloma iz Srbov in jo odvedli. Vnel se je boj in so bili trije vojaki ubiti in več ranjenih. Narodna vlada v Ljubljani je protestirala proti nasilnemu postopanju Nemcev.

## Dopisi.

**Z Bleda.** Naša krajevna organizacija J. D. S. priredila je pretečeno nedeljo popoldne v Zdraviliškem domu javen političen shod, kateremu je predsedoval g. Jakob Peterel. Prostrana dvorana je bila polna zavodnih Blejcev in Blejk, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem govornikov dr. Kavčiča, dr. Klepca in dr. Olipa. Pojasnili so nam v krepkih besedah naš zunanji in notranji položaj, razmotrivali naše gospodarsko stališče ter nam temeljito pojasnili vprašanje republike in monarhije. Osvetlili so nam tudi gonjo za republiko, ki so jo bili uprizorili gotovi ljudje pri nas, zgolj iz strankarsko-političnih koristi. G. Vrbič, ki je delj časa služboval v Istri in se je moral umakniti pred Lahy, nam je orisal trpljenje naših ljudi tam do in nasilno postopanje Lahov. Na koncu so bile soglasno sprejete resolucije, ki pozdravljajo proglašeno ujedinjenje SHS v eno državo, zahtevajo, da naj bo Jugoslavija urejena na demokratičnih načelih z eno zbornico in eno vlado in protestira proti krivični zasedbi naših pokrajin po Italijanih. Odhajali smo s shoda okrepljeni v naših načelih s trdnim prepričanjem, da bo zmaga ideja pravičnosti in demokratizma na celi črti. — Naš kaplan nam je hotel v zadnjem trenutku onemogočiti naš shod s tem, da je kar naenkrat v soboto zvečer napovedal, da se bo ob istem času, ko je bil napovedan naš shod, namreč ob 3. uri popoldne vršil manifestacijski sprevod na vozovih in na konjih v proslavo praznika našega ujedinjenja; kljub temu, da je bila slavnost določena na nedeljo dopoldan in se je tudi izvršila. Sklicalo je v zadnjem trenutku shod tudi podr. kat. društvo in poklicalo govornike iz Ljubljane. Vse to še ni nič pomagalo. Nad 400 domačinov obojega spola je sledilo zanimivim izvajanjem govornikov in jim burno pritrdjevalo. Želimo, da bi nam naša krajevna organizacija J. D. S. še večkrat nudila priliko prisostvovati takim zborovanjem.

**Iz Radovljice.** Tudi pri nas praznovali smo v nedeljo dan svobode in ujedinjenja. Krajevna organizacija J. D. S. se je udeležila slovesne službe božje ter priredila po maši manifestacijski shod v gostilni Kunstelj. Sv. mašo je opravil monsignor Ambrož, ki je pred svetim opraviлом raz prižnice, prešinjene najgorkejše ljubezni do svobodne Jugoslavije, z mladeniškim in idealnim navdušenjem prosil Vsemogočnega blagoslova za Jugoslavijo in srbsko dinastijo Karadjordjevičev. Koristno bi bilo, ako bi se njegov dovršen cerkveni govor objavil v slov. časopisju. Po končanem obredu je zapel cerkveni zbor pod spretnim vodstvom šolskega vodje »Lepa naša domovina« in dve kitici »Bože pravde«. Potem poklonilo se je predsedstvo Okrajnega odbora, Sokola in krajevne organizacije J. D. S. glavarju Mencingerju ter ga prosilo, da odda njegovo udanostno izjavo do kralja Petra in regenta Aleksandra na pristojno mesto. Na manifestacijskem shodu nastopila sta kot slavnostna govornika odvetnik dr. Mirko Triller in profesor Dolžan, ki sta z vznešenimi in navdušenimi besedami pojasnila pomen in potrebo ujedinjenja jugoslovanske države s kraljevino Srbsko pod žezlom Karadjordjevičev. Na predlog dr. Janca je občinstvo, ki se je v velikem številu udeležilo shoda, z navdušenjem in soglasno sprejelo udanostno izjavo, odposlano brzojavno kraljevski visokosti regentu Aleksandru v Belgrad. Pri pomnim še, da se organizacija J. D. S. v Radovljici in sploh v radovljiškem okraju polno razvija in da ugled naše narodne stranke od dne do dne raste.

**Iz Boh. Bele.** Na vabilo uglednih in veljavnih občanov je priredila krajevna organizacija iz Radovljice v nedeljo, dne 15. t. m. javen shod tudi pri nas, ki se je vršil ob 3. popoldne na prostem. Zbralo se je namreč toliko občinstva, da se je moralo vršiti zborovanje na dvorišču gostilne Rot, ker ne bi imeli vsi poslušalci prostora v hiši. Poročala sta dr. Janc in notar Pegan o političnem položaju ter o potrebi popolnega ujedinjenja s Srbijo. Navzoči so odobraval izvajanja ter z navdušenjem soglasno sprejeli tozadevno resolucijo. Odposlala se je tudi udanostna izjava brzojavno regentu Aleksandru v Belgrad. Po shodu, ki je trajal do mraka, in katerega se je udeležila domača požarna bramba v vrsti z zastavo, okinčano s srbsko trobojnico in praporom ameriških držav, domače občinstvo obojega spola pa v narodnih nošah, — diven pogled na to krepko in zdravo ljudstvo — predaval je notar Pegan o programu J. D. S., na kar se je ustanovila močna krajevna organizacija naše narodne stranke. Tudi v Boh. Beli se svita, bit' će dana.

**Iz Stražišča.** Akoravno je naši občini pritisnil naš občinski zastop z zaupnico dr. Šusteršiču neizbrisen madež, se mora vendar javno pribiti, da je za ta izdajalski čin v prvi vrsti odgovoren naš župnik Šarc, ker on je absolutist, župnik, župan in odbor, potem šele možje — kimavci, kateri so le njega slepo orodje in se tajajo sreče, če jim »gospod« po občinski seji milostno razkazuje svoj moderno urejeni hlev in lepe krave. Ta mož, ki je bil do poloma šusteršičanske stranke njen najzagrizenejši pristaš in se še do danes ni spokoril, nam vrača tako milo za dobro, ker smo ga s podpisni in poti izprosili od škofa, da je zasedel grajščaki župni stol. Prav tiho so se morali prenašati udarci, katere je delila posvečena roka v družbi župana Bašarja in njegovega »fantička«, ker mož je imel dobre »zveze« in gorje mu, kdor se je ti trojici zameril. Sedaj pa je menda le napočil tudi za nas dan, da bo te strahoviade konec. Zasišlo nam je solnce svobode in otresti se moramo tudi teh okovov, — proč z ljudmi, ki ne ljubijo svetlobe, katerih delo je le v kalnem ribariti! Zastonj smo pričakovali obvestila od županstva, naj se narodni praznik na kak slovesen način praznuje, sicer bi ne bilo nič, da ni še v zadnjem trenutku preko »višjih oblasti« prostovoljno gasilsko društvo se za stvar zavzelo. Na poziv našega gasilnega društva, (katero je našim očakom tudi trn v peti), da se mora tudi pri nas praznik ujedinjenja slovesno proslaviti, se je z veseljem temu vabilu odzvalo vse občinstvo. Dekleta iz Bitnja na okinčanem vozu v narodnih nošah in žene, dekleta in fantje iz Stražišča istotako, vseh skupaj gotovo 80 po številu s šolsko mladino z jugoslovanskimi zastavicami na čelu so otvorili slavnostni spreved, za njim pa ostalo občinstvo in požarna bramba. Pevale so se narodne pesmi, godci so igrali in med te zvoke so se vmešavali nešteti »Živio« klici mladine mladi Jugoslaviji in kralju Petru. V cerkvi se je zapela »Lepa naša domovina« in po končani službi božji se je pomikal spreved v istem redu skozi okinčano vas do gasilskega doma, kjer so zapeli pevci nekaj narodnih pesmi in le potem g. Rojina ml. z okinčanega vzvišenega prostora v jednatih besedah razložil pomen tega zgodovinskega dneva. Z nepopisnim navdušenjem se je sprejel nato predlog g. Benedikta, da se pošlje udanostna brzojavka njega kraljevski visokosti regentu Aleksandru v Belgrad. Zaključil je slavnost g. kaplan Dimnik, ki se je spominjal v govoru našega prvoboritelja dr. Kreka, ter spodbujal mladino in odrasle k vztrajnemu delu. — Marsikatero oko je bilo jinjeno do solz, ker je bil krasen dan, kakršnega še nismo učakali v Stražišču. Pripomnimo še, da se je slavnosti korporativno udeležil občinski zastop, kar pa seveda našim možakarjem na dan obračuna ne bode prav nič pomagalo, saj s srcem itak niste bili z nami. Vemo, da vam vsem skupaj s g. Šarcem vred ne diši posebno Jugoslavija, saj se tolažite še danes z mislijo, da se vam pojavi zopet dr. Šusteršič na krmilu.

— **Iz Poljan nad Škofjo Loko.** Kakor drugod, se je tudi pri nas obhajal praznik

ujedinjenja v nedeljo, 15. decembra kar naj-slovesneje z jako slikovitim slavnostnim ob-hodom kar najdalje skozi vas naokrog med neprestanim navdušenim vsklicanjem na kralja Petra, regenta Aleksandra, na Srbe, Jugoslavijo itd. Spreved so otvorili tukajšnji Sokoli v kroju in na konju. Za temi narodna zastava, ki so jo nosili čvrsti domači fantje v nar. noši. Za to šolska mladina z zastavico vsak otrok. Tej so sledila naša brhka in zavedna dekleta v narodni noši; dalje orožništvo, odposlanstvo srbske konjenice iz Šk. Loke na konju, občinski zastop, kraj. šolski svet, požarna bramba in sto in stoglava množica sedaj svobodnega ljudstva. Sredi vasi je stal pod milim nebom z zelenjem, slavoloki in zastavicami okrašeni slavnostni oder, kjer je po povratku učenka tukajšnje šole jako odločno in izrazito deklamovala Aškerčevo pesem »Vstajenje«, na kar je imel nadučitelj Perko daljši slavnostni govor. Na to se je vršila božja služba, kjer se je prebrala in razložila proklamacija. Koncem božje službe se je zapel Te deum in Bože pravde. Popoldne in pozno v večer se je vršila ljudska veselica, kjer je kakor celi dan tudi tu vladalo največje navdušenje in najboljše razpoloženje. Takega praznika še nismo imeli kakor je splošno mnenje. Princ — regentu Aleksandru je odposlal g. župan Demšar v imenu občine, vseh društev itd. brzojavni udanostni pozdrav. Naj se razvija in cvete naša nova država SHS Jugoslavija, naj ji sije solnce veselja kot je nam sijal ta veseli, pomembni dan!

**Shod JDS v Št. Jerneju.** V nedeljo, dne 15. decembra po rani maši je priredil odsek JDS. javen shod na dvorišču gostilne Recelj v Št. Jerneju. — Zbralo se je tam do 400 zavednih kmetov in ženstva iz naše občine, ki so z največjim zanimanjem sledili izvajanjem govornikov. — Predsednik odseka J. Kos pozdravi navzoče, nakar tajnik gosp. Šmit poljudno raztolmači kmetom vzrok in pomen shoda, predstavi navzočim odposlanega govornika gosp. Tauferja iz Zagorja. Temperamentni govornik je zadel pravo struno, kajti opazili smo, da je vsaka njegova beseda zadel v živo. Posebno je poudarjal, kolikoga pomena je za kmeta denarno vprašanje, kako se bo v Jugoslaviji dvignila gospodarska moč naših kmetov. Razložil je pojm republika in monarhija ter svaril, naj se nikdo ne prenaša s svojim mnenjem o republiki, ker bo itak to vprašanje rešeno po konstituenti. Prav umestno je bilal govornik malomarnost ali zlobnost našega župnika Lesjaka, ki je še vedno zagrizen šusteršičanec, da ni dal razobesiti raz cerkveni stolp trobojnico, ko so vendar vse hiše bile več ali manj okrašene na naš največji praznik. In glej! Prvi pozitivni čin današnjega prvega shoda te vrste se je pokazal že precej po shodu. Trobojnica je zavihrala na lini farne-ga stolpa! Seveda zadaj, ne pa spredaj, kakor pri enakih prilikah, ko je visela črno-žolta zastava na častnem mestu nad vhodom. Tako se bo naš župnik moral, hočeš, nočeš, še marsikaj naučiti, predno pobere svoja šila in kopita in pojde od nas, kar mu žele vsi farani, posebno še tisti, ki nam je izprežal zadnji vinar za vojna posojila. — Shod se je sijajno zaključil in ljudstvo je zadovoljno odšlo, želeč še večkrat kaj koristnega slišati. — Zbrane resolucije so se enoglasno sprejele, kakor tudi brzojavno odposlana vdanostna izjava regentu Aleksandru.

**Zagrizenost Kočevarjev.** Iz Morave pri Banjaloki nam poročajo: V naši vasi je na smrt obolel oče tukajšnje trgovke in gostilničarke, zavedne Slovenke. Poslali so po župnika v svojo faro Kočevsko reko. Toda župnik Křaker, zagrizen Kočevar, ko je izvedel, kam in h komu bi imel iti z zadnjo popotnico, se je zatajil, češ da ni doma in da je na lovu. Morali so po župnika v Gonenice par ur dalje, da je ta opravil dolžnost, ki bi jo imel opraviti njegov pristojni sobrat. Tako daleč sega sovraštvo Kočevcev tudi v tistem stanu, ki bi moral biti propovednik ljubezni in strpnosti do bližnjega, ne glede na narodnost.

**Iz Ribniške doline** nam poročajo: Počevanje bivšega deželnega poslanca Škulja v naši dolini je naravnost brezvestno. Prireja shode, na katerih ščuva proti Srbom in ljudi fanatizira za republiko. Tako je na nekem takem shodu v Ribnici dejal: »Ubijte vsakega,

ki ni za republiko.« Pravil je, da se mi Slovenci s Srbi ne bomo nikdar združili, češ, da nas je drugih Slovanov dovolj, da bomo napravili svojo republiko. Ljudi je že tako podivjal, da oni, ki so drugega mišljenja, niso skoro varni življenja. Pri tem pa napada pristaše JDS in grozi, zlasti v Dolenji vasi, da če se ustanovi krajevna organizacija JDS, da se jo bo in tudi člane takoj uničilo. Tako izgleda praksa Slovenske Ljudske Stranke, koje eden voditelj je Skulj, v resnici, dočim so oficijelne izjave v časopisju popolnoma drugačne.

**Iz Šmarja.** Tudi mi smo proslavili dan našega združenja v enotno državo SHS z malo slavnostjo, kolikor je mogoče v naših malih razmerah. Naše gasilno društvo je priredilo obhod z bakljado, ki so se ga naši ljudje z navdušenjem udeležili. Zapeli smo naše himne in zaklicali »Živio!« našim voditeljem, našim bratom Srbom in vsem zaveznikom. Naša mladina si bo ohranila ta dan v lepem spominu.

**Iz D. M. v Polju** nam poročajo: V nedeljo 15. t. m. imel je tu shod urednik »Slovenca«, Kremžar. Poslušalo ga je celih 14 oseb. Tla se nasprotnikom v naši občini majejo, ker jo je tako zavozil župan Jakob Dimnik. Vsled tega podpisuje sedaj potrebim, še bolj pa nepotrebnim prošnje za podporo, da bi zopet pridobil kaj zaslombe med ljudstvom. Opozarjamo na to poverjeništvu za finance, da ukrene potrebno revizijo glede teh prošenj.

**Iz Male Nedelje.** Tudi pri nas se nahajajo ljudje, kakor pravi o njih dopis v štev. 42. »o g. S.« iz Velike nedelje. So to »neverni Tomaži« ki se bojijo Srbije — mislijo še vedno na leto 1914 na ostudno gonjo proti Srbiji. Niso še ti revčki izpregledali, — kje so, — kaj so, — še vedno tavajo okrog po avstrijski temi — ko so 1914. leta ovajali in denuncirali poštene ljudi. Trebalo bi, da bi se ljudem vse natanko povedalo in se jih podučilo, da bi vendar enkrat izpregledali.

**Iz Petrovč** nam pišejo: Krajevni odbor Narodnega sveta za občino Petrovče je pod predsedstvom trgovca in posestnika g. Antona Vodenika nabral 8483 K narodnega davka. Največ zaslug za to nožrtvovalno delovanje sta si stekla gosp. kaplan Pirš in podpredsednik krajnega odbora trgovec gosp. Josip Polanc, v liboški okolici pa sta tamonjšni nadučitelj in posestnik Rom nabrala 1341 K; tu so tudi delavci mnogo prispevali. Razven v denarju so kmetje darovali znatno množino živil za vojaštvo. Narodna straža je pred svojim razpustom pod voditeljem Jarhom vzorno delovala.

**Iz Povirja na Krasu** je prejel od svojega prijatelja — učitelja gosp. Š. naslednje pismo, ki ga nam je dal na razpolago: Da sem še živ, Ti priča to pismo. Zveze nimamo nobene več z Jugoslavijo. Ni listov, ni druge pošte. Zelo rad bi prišel v Ljubljano, ali dovoljenje se tako težko dobi v to, Lahj se boje, da bi jih prehudo očrnil v Ljubljani, zato branijo z vljudnostjo in hinavščino ljudem čez mejo svoje fronte. Namesto okrajnega glavarstva so vpeljali civilni komisariat (en nadporočnik je komisar). Plakate in razglase dajejo večinoma samo v laščini, ali pa v spakedrani slovenščini sem ter tja. V goriškem okraju so zaprli vse šole. Pri nas vpeljujejo laščino kot predmet po eno uro dnevno v šole. Da se prikupijo ljudstvu, dele nekaj živil brezplačno, a ni bogve koliko tega. Naše uradništvo in uslužbenstvo izpodrivajo polagoma a vztrajno iz vseh služb. Kogar imajo kaj na sumu, da je preveč Jugoslovan, ga internirajo. — To so cvetke s polja njih kulture. Vljudni so, prijazni, a neznačajni. Vsa starešinstva so razpustili, isto narodne svete, župane so pustili na čelu občin. Po deželi vlada nered. Njih organizacija je tako slaba, da slabša biti ne more. Birokratizem na vseh koncih in krajih. Dal Bog, da bi jih kmalu odnesel veter. Samo, da nas ne prodate, ker gorje deželi potem. Še niti Furlani si ne žele njih gospodstva. V Trstu in v Istri so pa tudi njih sorojaki popolnoma potrti. To pismo pokaži tudi drugim, v časopisje ga deni, da izpoznate, kako si želimo svobode. Včerajšnji dan je bil za nas dan žalosti. Shodi prepove-

dani, trobojnica prepovedana, Vi pa veseli v Jugoslaviji. Izpraznili smo kljub temu v družbi nekaj kupic, z željo, biti skoro združeni z materjo Jugoslavijo.

**Iz Hotiča.** Šele sedaj prav čutimo, kaj nam je domovina, ko je postala prosta tujega jarma. Dosegli smo to našo prostost z našo vztrajnostjo v ljubezni do teptane in v robstvo vključene domovine, ki je ječala sto in stoletja pod krvoločnimi Habsburžani. Torej dragi Jugoslavlani, prosim vas zdaj mnoge, stopite v prave vrste demokratskega programa, ki je res program pravice in naš rešitelj. Prišel je čas demokratizma, prišel je čas svobode. Zato pa se bratje organizirajte, osnujte krajevne organizacije, izobrazite se, kajti le na ta način boste dosegli pravice, ki nam gredo. Ne pripustimo, da bi se še v naprej tlačilo ljudstvo k tlom, da bi kapitalisti tlačili delavstvo in kmetijstvo k tlom. Prepričan sem, da vas je štiriletna vojna pripeljala na pravo pot, da se ne boste več dali strašiti s črnim dvonogatom in dvorogatom ptičem. — A. K.

**Iz Bohinja za »Narodno galerijo«.** Nabiral sem in še nabiram prostovoljne prispevke za »Narodno galerijo« v Ljubljani. Nekateri so se prav hvalevredno izkazali; drugi pa — vojni dobičkarji lahko rečeno — niso prispevali nič, kakor na pr. sicer napreden mož M. G. iz B. B. in I. S. iz K., ki sta še celo ugovarjala, češ, da imata Narodno galerijo vsak dan pri davkih. Dotični gospodje naj vzamejo na znanje, da nima Narodna galerija nikakih stikov z davčnimi uradi; nasprotno bi jima davkov ne bilo treba plačevati ako bi ne imela premoženja. Ako bi ta dva in drugi s tolikim premoženjem darovali po 10.000 K bi še ne prispevali toliko kot Martin Mavrič iz B. B., ki je prispeval poslednjo vsotico 10 v. Upati je, da se bodo taki gospodje sami odzvali naši dolžnosti.

— **Iz Kamnika** smo prejeli sledeče pismo: Poslalo se Vam je včeraj po poštini nakaznici 105 K za uboge sirote kovača Kromarja iz Črnomlja. Darovali so: Cerer Anton 20 K, Svetic Jože 20 K, Zerovnik Franc 10 K, Stare Franc 10 K, Debevec Frančiška 10 K, Škof Ivanka 10 K, Rozman Jože 5 K, več darovalcev 20 K. Ta skromni dar naj bo de v tolažbo nesreči družini, kateri je oropala očeta, zver v človeški podobi Skubic iz Črnomlja. Nedorodna kri kliče po maščevanju. Ali si upa morilec še živeti med dostojnimi ljudmi. Vzemite vrv in zadosti sam človeški pravici.

## Tedenske vesti.

**Dr. Evgen Lampe umrl.** V ponedeljek, dne 16. t. m. umrl je v Ljubljani msgr. dr. Evgen Lampe, star 44 let, bivši kranjski deželni odbornik in glavarjev namestnik. Bil je zelo nadarjen in delaven mož, ki pa je vse svoje zmožnosti uporabil na strani dr. Šusteršiča v borbi proti Jugoslaviji. Zdi se nam roka usode, ki mu ni dala življenja v svobodni Jugoslaviji, proti kateri se je boril.

**Shod J. D. S. na Dobravi pri Podnartu.** Pretečeno nedeljo dopoldne priredila je J. D. S. javen političen shod na Dobravi pri Podnartu. Udeležilo se ga je toliko mož in žena iz Leš, Ljubna, Kroke, Kamnegorice in bližnjih vasi, da se moral vršiti pod milim nebom pred Pogačnikovo gostilno. Bil je krasen, solnčen dan. Shodu je predsedoval župan g. Pogačnik. Dr. Kavčič, dr. Klepec in dr. Olip so pojasnili zborovalcem vsa vprašanja, ki so danes na dnevnem redu, nakar so bile sprejete soglasno znane resolucije. Besedo je dobil tudi domači g. župnik, ki je skušal nečedno gonjo, ki se je bila vršila o vprašanju republike naslikati kot le nekako prekanje za besede in je končno predlagal dodatek k resolucijam, da naj imajo vsa veropovedanja jednake pravice v Jugoslaviji, to se pravi, ločitev cerkve od države. Po primernih pojasnilih od strani govornikov J. D. S., zlati glede zahteve dodatka resolucije, da se je ravno J. D. S. vedno borila za to zahtevo, naletela pa pri nasprotnikih na hud odpor, je bila tudi ta resolucija soglasno sprejeta.

**Shod JDS v Lescah.** V nedeljo 15. t. m. vršil se je ob 6. zvečer javen ljudski shod v

gostilni pri Legatu v Lescah. Shodu je predsedoval gosp. nadučitelj Šemerl. Odposlanci Jugoslovanske demokratske stranke dr. Kavčič, dr. Klepec in dr. Olip so pojasnili zborovalcem, ki so napolnili prostore Legatove gostilne, temeljito ves današnji položaj, nakar so bile sprejete z navdušenjem znane resolucije. Na predlog g. Legata je bilo z velikim odobravanjem sklenjeno, da se odpošlje regentu Aleksandru brzojav, s katerim se z navdušenjem pozdravlja ujedinjenje SHS v enotno državo.

**Shod J. D. S. v Radečah pri Zidanem mostu.** Shod J. D. S. v Radečah se je vršil zadnje nedeljo na dan narodnega in državnega praznika. Vkljub temu, da je bilo ljudstvo že od druge strani popolnoma napačno poučeno o političnem položaju, so zbrani moške in žene z velikim pritrditvijo sprejeli poročila prof. Jurga iz Ljubljane, ki je podal točno in resnično odgovarjajočo sliko o opasnosti položaja, iz katere nas reši edino le ujedinjenje S. H. S. pod regentom Aleksandrom. Tudi predavanju o strankinem programu so sledili zborovalci s tolikim zanimanjem, da se je takoj po shodu izvršila volitev pripravljalnega odbora za krajevno organizacijo J. D. S. v Radečah, v kateri odbor je bila voljena tudi neka vrsta zastopnica radeškega ženstva. Shodu so prisostvovali tudi socialisti. Resolucije so bile sprejete soglasno in brez ugovora. Pač pa je bilo opaziti, da krajevni strankni prvoboritelji niso izvršili vestno vsega pripravljalnega dela za ta shod J. D. S., kajti pogrešali smo na shodu ne le mnogih naših somišljenikov, da celo zaupniki so manjkali. Krajevni odbori in činitelji stranke, pomnite, tudi shode je treba skrbno pripraviti!

**Krajevna organizacija JDS v Kočevju.** V Kočevju se je ustanovila v nedejo, dne 8. t. m. ob močni udeležbi Slovencev iz kočevskega otočja krajevna organizacija J. D. S., ki šteje nad 100 članov iz celega Kočevskega. Pristopanje se še vrši. Izvoljen je za predsednika dr. Ivan Sajovic, odvetniški namestnik in posestnik v Kočevju, za njegovega namestnika Peter Miklavčič, za tajnika Viktor Medved, njegovim namestnikom Alojzij Klemenčič, za blagajnika Anton Cetinski vsi v Kočevju, odborniki Adolf Poje, posestnik v Livoldu, Ivan Cetinski, posestnik na Moravi, Anton Kajfež, veleindustrija, Franc Lesiak, obrtovodja, Franc Kadunc, vsi v Kočevju, za preglednike računov dr. Štefan Rajh in Franc Starin.

**Zborovanje konjerejcev v Mariboru.** Po naročilu Slovenske kmetijske družbe se vrši dne 30. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v prostorih Narodnega sveta v Mariboru (okrajno glavarstvo) zborovanje konjerejcev Spodnje Stajerske v svrhu ustanovitve konjerejskega pododseka za Slovenske Stajersko kmetijske družbe kateri ima prevzeti vse konjereje se tiče zadeve. Pri tem zborovanju se vrši tudi volitev načelstva in odbora tega odseka. Konjerejci, udeležite se vsi tega važnega zborovanja, pri katerem se bode tudi vršil razgovor o smernicah naše konjereje v bodoče. Osebna vabila se ne bodo razpošiljala. — Lovro Petovar.

**Krajevna organizacija JDS v Dolu pri Ljubljani.** V Dolu pri Ljubljani se je ustanovila krajevna organizacija Jugoslovanske demokratske stranke. Predsednik je Ivan Grad, posestnik in gostilničar z Beričevega; tajnik Anton Turk, nadučitelj v Dolu; blagajnik Josip Rajh, posestnik v Dolu; odborniki: Franc Šimenc, posestnik in župan v Dolu; Ivan Lukežič in Ivan Velepec, posestnik z Beričevega in I. Flere, posestnik iz Zaboršta. Preglednika računov sta: Matevž Ložar, posestnik iz Zaboršta in Ivan Jurič, posestnik z Beričevega. Takoj ob ustanovitvi je priglasilo nad 40 članov svoj pristop.

**Redne železniške zveze Ljubljana-Dunaj.** Dne 14. t. m. je bila obnovljena redna železniška zveza Ljubljana-Dunaj. Iz Ljubljane vozita dva vlaka dnevno in sicer ob 2. uri 47 minut popoldne, ki pride na Dunaj drugi dan ob 7. uri zjutraj ter drugi ob 11. uri 20 minut ponoči in pride na Dunaj drugi dan ob 3. uri 35 minut popoldne. Iz Dunaja gre vlak ob 8. uri 10 minut zjutraj ter pride v Ljubljano ob 1. uri 6 minut ponoči, ter drugi ob 3. uri 35 minut popoldne. Z Dunaja gre

ljano drugi dan ob 12. uri 34 minut popoldne.

**Begunska podpora.** Begunska podpora izplačuje se odslej le tistim, katerim občinski in župni urad njih bivališča potrdita na plačilni poli, da jih je še šteti med begunce, to je, da si še niso ustanovili novega stalnega bivališča, da so v potrebi in nepreskrbljeni, zlasti da so brez trajne službe, bodisi javne, bodisi zasebne in brez službenih prejemkov ali pokojnine.

**Mestna hranilnica ljubljanska razglasa,** da znaša obrestna mera za vloge od 1. januarja 1919 dalje 3% s pristavkom, da je vložnikom dano na voljo, da dvignejo svoje vloge pred navedenim dnem, ako s tem sklepom niso zadovoljni.

## Najnovejša poročila.

**Ultimatum italijanske vlade Avstriji radi žaljenja češke legije.**

**Transport čeho - slovaških legionistov,** ki so se borili na italijanski strani proti Avstriji, se vrši v spremstvu italijanskih častnikov. Na potu preko avstrijskega ozemlja so bili Čeho - Slovaki na različnih postajah predmet žalitev s strani nemškega prebivalstva. Italijanska vlada je z ozirom na to poslala dunajski vladi ultimatum, v katerem kategorično zahteva, da se krivci strogo kaznujejo in da dunajska vlada za kazen plača 100.000 kron v zlatu do 23. decembra 1918.

**Listnica upravnistva in uredništva.**

Različni nam pošiljajo reklamne notice o izdanih knjigah itd., da bi jih priobčevali. Na eni strani vsled mnogega gradiva nimamo prostora, na drugi strani pa je papir tako drag, da ne moremo priobčevati takih stvari brezplačno. — Naročnike, ki še niso poravnali zaostalo naročnino, prosimo, da to store pred koncem leta. »Domovina« stane letno 12 kron, polletno 6 kron in mesečno 1 krono.

**Odgovorni urednik: Emil Vodeh.**  
**Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.**

**Izdaja: Konsorcij »Domovine«.**

**Izhaja vsak petek.**

**Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.**  
**Posamezna številka 30 vinarjev.**

**Uredništvo in upravnistvo:**  
**Sodna ulica št. 6, pritličje desno.**  
**Inserati po dogovoru.**

# VINO

**belo in črno leta 1913-1918**  
**izvrstne kakovosti najboljših**  
**vrst, prodaja na drobno in**  
**na debelo**

**tvrdka Stiić i drug Sisak**  
**trgovsko društvo in veletrgovina z vinom.**

Vzorci izdaja in naročila sprejema za nekoliko dni zastopnik trgovine v Ljubljani, hotel Union, soba št. 75.

## Oklic.

Dne 17. novembra 1918 se mi je izgubil lovski pes — brak. Lovil sem ta dan v Zavratih pri Sodražici na Dolenjskem. Pes je vzdignil srne in gnal čez Bancar v Blatnek. Vrnil se ni. Sodim, da se je kam zatekel. Pes je namreč iz Srbije in je bil ta dan prvičkrat v naših krajih na lovu. Je 6 let star, približno 45 cm visok, tršat, dolgih ušes, dolgega repa, po glavi in nogah rujav, po hrbtu črn, ena prva noga v stopalu bela. Ime mu je »Barčec«. — Kdor mi ga najde ali mi vsaj pove, kje se nahaja, dobi 100 kron nagrade. — Dr. Ivan Lovrenčič, odvetnik v Ljubljani, Miklošičeva cesta 8.

## Pobarvano biago

(črno, rdeče, modro, rjavo itd.) starih ponošeni, obdelani in včasih že zavrnjeni oblački je uporabno **kot novo!**

**Domače platno**, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila po pošti se uljudno priporoča **Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica**

**Josip Reich, Ljubljana**

Poljanski nasip števil. 4.

## Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . . . K 10,000.000.—

Rezervni fond . . . K 2,000.000.—

### Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

## Sprejema

vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih papirjev, deviz in valut. Vnovčevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.  
Borzna naročila.

Promese k vsakemu žrebanju.

Posojila na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje vrednostnih papirjev v hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

**Poslovnica**  
avstrijske državne  
loterije.

## Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica števil. 3,

## največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog . . . . . K 66,800.000  
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27 000.000  
in rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

**4<sup>0</sup>/<sub>10</sub>,**

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

## Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5<sup>1</sup>/<sub>4</sub>% obrestim in proti najmanj 1% ozir. <sup>3</sup>/<sub>4</sub>% odplačevanju na dolg

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno  
**Kreditno društvo.**

## Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in  
vino vermont**

po ugodnih cenah.

## Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

**4<sup>1</sup>/<sub>4</sub> %**

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje  
posojilnica sama za svoje vložnike.

**Rezervni zaklad K 1,000.000.**

**Hranilne vloge K 23,000.000.**

Ustanovljena leta 1881.